

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 24. júla 2023*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Ochrana finančných záujmov Európskej únie – Článok 325 ods. 1 ZFEÚ – Dohovor o ochrane finančných záujmov – Článok 2 ods. 1 – Povinnosť bojovať odradzujúcimi a účinnými opatreniami proti podvodom poškodzujúcim finančné záujmy Únie – Povinnosť stanoviť trestné sankcie – Daň z pridanej hodnoty (DPH) – Smernica 2006/112/ES – Závažný podvod týkajúci sa DPH – Premlčacia lehota týkajúca sa trestnej zodpovednosti – Rozsudok ústavného súdu, ktorým bolo vnútroštátne ustanovenie upravujúce dôvody prerušenia tejto lehoty vyhlásené za neplatné – Systematické riziko beztrestnosti – Ochrana základných práv – Článok 49 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie – Zásada zákonnosti trestných činov a trestov – Požiadavky predvídateľnosti a určitosti trestného zákona – Zásada retroaktívneho uplatnenia priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*) – Zásada právnej istoty – Vnútroštátny štandard ochrany základných práv – Povinnosť súdov členského štátu upustiť od uplatnenia rozsudkov ústavného súdu a/alebo najvyššieho súdu tohto členského štátu v prípade, ak nie sú v súlade s právom Únie – Disciplinárna zodpovednosť sudcov v prípade nedodržania týchto rozsudkov – Zásada prednosti práva Únie“

Vo veci C-107/23 PPU [Lin]ⁱ,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ podaný rozhodnutím Curtea de Apel Braşov (Odvolací súd Braşov, Rumunsko) z 22. februára 2023 a doručený Súdnemu dvoru v ten istý deň, ktorý súvisí s trestným konaním vedeným proti:

C. I.,

C. O.,

K. A.,

L. N.,

S. P.,

za účasti:

Statul român,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

* Jazyk konania: rumunčina.

ⁱ — Názov prejednávanej veci je fiktívny. Nezodpovedá skutočnému menu ani názvu žiadneho z účastníkov konania.

v zložení: predseda K. Lenaerts, podpredseda L. Bay Larsen, predsedovia komôr A. Prechal, C. Lycourgos (spravodajca), E. Regan, P. G. Xuereb, L. S. Rossi a D. Gratsias, sudcovia J.-C. Bonichot, S. Rodin, F. Biltgen, N. Piçarra, N. Jääskinen, J. Passer a O. Spineanu-Matei,

generálny advokát: M. Campos Sánchez-Bordona,

tajomník: R. Şereş, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 10. mája 2023,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- C. I., v zastúpení: C.-I. Gliga, avocat,
- C. O., v zastúpení: M. Gornoviceanu, avocată,
- L. N., v zastúpení: C.-I. Gliga, avocat,
- S. P., v zastúpení: H. Crişan, avocat,
- rumunská vláda, v zastúpení: L.-E. Baţagoi, M. Chicu, E. Gane a O.-C. Ichim, splnomocnení zástupcovia,
- Európska komisia, v zastúpení: J. Baquero Cruz, F. Blanc, I. V. Rogalski, F. Ronkes Agerbeek a P. J. O. Van Nuffel, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 29. júna 2023,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 2, článku 4 ods. 3 a článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, článku 325 ods. 1 ZFEÚ, článku 49 ods. 1 poslednej vety Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“), článku 2 ods. 1 Dohovoru vypracovaného na základe článku K.3 Zmluvy o Európskej únii o ochrane finančných záujmov Európskych spoločností, ktorý bol podpísaný v Bruseli 26. júla 1995 a tvorí prílohu aktu Rady z 26. júla 1995 (Ú. v. ES C 316, 1995, s. 49; Mim. vyd. 19/008, s. 57; ďalej len „dohovor o ochrane finančných záujmov“), článkov 2 a 12 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1371 z 5. júla 2017 o boji proti podvodom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, prostredníctvom trestného práva (Ú. v. EÚ L 198, 2017, s. 29; ďalej len „smernica o ochrane finančných záujmov“), smernice Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty (Ú. v. EÚ L 347, 2006, s. 1), rozhodnutia Komisie 2006/928/ES z 13. decembra 2006, ktorým sa zriaďuje mechanizmus na zaistenie spolupráce a overovania pokroku v Rumunsku na účely osobitných referenčných kritérií v oblastiach reformy súdnictva a boja proti korupcii (Ú. v. EÚ L 354, 2006, s. 56), ako aj zásady prednosti práva Únie.

- 2 Tento návrh bol podaný v rámci mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré podali C. I., C. O., K. A., L. N. a S. P. (ďalej spolu len ako „navrhovatelia vo veci samej“) a ktorými sa domáhajú zrušenia právoplatných rozhodnutí o svojom odsúdení na tresty odňatia slobody za skutky kvalifikované ako daňový podvod a založenie organizovanej zločineckej skupiny.

Právny rámec

Právo Únie

Dohovor o ochrane finančných záujmov

- 3 V článku 1 dohovoru o ochrane finančných záujmov, nazvanom „Všeobecné ustanovenia“, sa uvádza:

„1. Na účely tohto dohovoru bude medzi podvody, ktoré majú dopad na finančné záujmy Európskych spoločenstiev, patriť:

...

- b) s ohľadom na príjmy, každý úmyselný čin alebo opomenutie týkajúce sa:

- používania alebo predkladania nepravých, nesprávnych alebo neúplných výkazov alebo dokumentov, ktoré majú za následok spreneveru alebo nezákonný úbytok zdrojov zo všeobecného rozpočtu Európskych spoločenstiev alebo rozpočtov spravovaných Európskymi spoločenstvami alebo v ich mene,

...

2. S výhradou článku 2 ods. 2 prijme každý členský štát nevyhnutné a náležité opatrenia na zapracovanie odseku 1 do svojho národného trestného práva tak, aby konanie v ňom uvedené bolo trestným činom.

3. S výhradou článku 2 ods. 2 prijme tiež každý členský štát nevyhnutné opatrenia na zabezpečenie toho, aby medzinárodná príprava alebo poskytovanie nepravých, nesprávnych alebo neúplných výkazov alebo dokumentov s následkami opísanými v odseku 1 boli trestným činom, ak už nie sú trestné ako hlavný zločin alebo ako účasť, navádzanie na, alebo pokus o spáchanie podvodu, ako ho vymedzuje odsek 1.

...“.

- 4 Článok 2 tohto dohovoru, nazvaný „Sankcie“, stanovuje:

„1. Každý členský štát prijme nevyhnutné opatrenia na zabezpečenie toho, aby konanie uvedené v článku 1 a účasť, návod na alebo pokus o konanie uvedené v článku 1 ods. 1, bolo možné potrestať prostredníctvom účinných, primeraných a odstrašujúcich trestných postihov vrátane zbavenia slobody aspoň v závažných prípadoch, čo môže viesť k vydaniu stíhaných osôb, pričom sa má za to, že za vážny podvod sa považuje podvod týkajúci sa minimálnej sumy, ktorú stanoví každý členský štát. Túto minimálnu sumu nie je možné stanoviť na viac ako 50000 [eur].

2. Avšak v prípadoch malých podvodov týkajúcich sa celkovej sumy 4000 [eur] a netýkajúcich sa obzvlášť vážnych okolností podľa týchto právnych predpisov, môže členský štát ustanoviť tresty iného typu, ako sú tresty stanovené v odseku 1.

...“.

Smernica o ochrane finančných záujmov

- 5 Článok 16 smernice o ochrane finančných záujmov, nazvaný „Nahradenie [dohovoru o ochrane finančných záujmov]“, stanovuje:

„[Dohovor o ochrane finančných záujmov] vrátane jeho protokolov z 27. septembra 1996, 29. novembra 1996 a 19. júna 1997 („dohovor“) sa týmto nahrádza touto smernicou vo vzťahu k členským štátom, ktoré sú ňou viazané, s účinnosťou od 6. júla 2019.

Vo vzťahu k členským štátom viazaným touto smernicou sa odkazy na dohovor považujú za odkazy na túto smernicu.“

Rumunské právo

Ústava Rumunska

- 6 Zásada retroaktívneho uplatnenia priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*) je stanovená v článku 15 ods. 2 Konstitúcia României (Ústava Rumunska), podľa ktorého „zákon sa uplatňuje len do budúcnosti s výnimkou priaznivejších trestnoprávných alebo správnych predpisov“.
- 7 Článok 147 ods. 1 a 4 Ústavy Rumunska stanovuje:

„1. Ustanovenia platných zákonov a vyhlášok, ako aj ustanovenia nariadení, o ktorých sa rozhodne, že sú protiústavné, strácajú platnosť po 45 dňoch od zverejnenia rozsudku Curtea Constituțională [(Ústavný súd, Rumunsko)], ak v tomto období parlament alebo vláda neuvedie protiústavné ustanovenia do súladu s ustanoveniami Ústavy. Ustanovenia, o ktorých sa rozhodlo, že sú protiústavné, sú počas tohto obdobia automaticky neúčinné.

...

4. Rozhodnutia Curtea Constituțională [(Ústavný súd)] sa uverejňujú v *Monitorul Oficial al României*. Sú všeobecne záväzné odo dňa svojho uverejnenia a majú účinky len do budúcnosti.“

Rumunské trestnoprávne predpisy

- 8 Trestný čin daňového podvodu je vymedzený v článku 9 Legea nr. 241/2005, pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale (zákon č. 241/2005 o prechádzaní daňovým podvodom a boji proti nim), z 15. júla 2005 (*Monitorul Oficial al României*, časť I, č. 672, z 27. júla 2005) v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej:

„1. Trestnými činmi daňového podvodu sú a trestom odňatia slobody na dva až osem rokov a stratou určitých práv alebo peňažným trestom sa trestajú nasledujúce skutky spáchané s cieľom vyhnúť sa daňovým povinnostiam:

...

c) zápis výdavkov, ktoré nezodpovedajú skutočným transakciám, do účtovných záznamov alebo do iných právnych dokumentov alebo zápis iných fiktívnych transakcií,

...

2. Ak sa skutkami uvedenými v odseku 1 spôsobí škoda vyššia než 100 000 eur v ekvivalente v národnej mene, dolná a horná hranica trestnej sadzby sa zvýšia o päť rokov.

3. Ak sa skutkami uvedenými v odseku 1 spôsobí škoda vyššia než 500 000 eur v ekvivalente v národnej mene, dolná a horná hranica trestnej sadzby sa zvýšia o sedem rokov.“

- 9 Dňa 1. februára 2014 nadobudol účinnosť Legea nr. 286/2009, privind Codul penal (zákon č. 286/2009, Trestný zákon), zo 17. júla 2009 (*Monitorul Oficial al României*, časť I, č. 510, z 24. júla 2009; ďalej len „Trestný zákon“).

- 10 Podľa článku 154 ods. 1 písm. b) Trestného zákona je všeobecná premlčacia lehota pre trestné činy, ktoré sa kladú za vinu navrhovateľom vo veci samej, desaťročná.

- 11 Pred nadobudnutím účinnosti Trestného zákona sa v ustanovení, ktoré upravovalo prerušenie premlčacích lehôt v trestných veciach, uvádzalo:

„Plynutie premlčacej lehoty uvedenej v článku 122 sa prerušuje vykonaním akéhokoľvek úkonu, ktorý sa musí podľa zákona oznámiť podozrivému alebo obvinenému počas trestného konania.“

- 12 Článok 155 ods. 1 Trestného zákona v pôvodnom znení stanovoval:

„Premlčacia lehota týkajúca sa trestnej zodpovednosti sa prerušuje vykonaním akéhokoľvek procesného úkonu v konaní.“

- 13 Tento článok 155 ods. 1 bol zmenený prostredníctvom Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2022, pentru modificarea articolului 155 alineatul (1) din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal (mimoriadne nariadenie vlády č. 71/2022, ktorým sa mení článok 155 ods. 1 zákona č. 286/2009, Trestného zákona), z 30. mája 2022 (*Monitorul Oficial al României*, časť I, č. 531, z 30. mája 2022; ďalej len „OUG č. 71/2022“) takto:

„Plynutie premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti sa preruší vykonaním akéhokoľvek procesného úkonu, ktorý sa musí podľa zákona oznámiť podozrivému alebo obvinenému.“

- 14 Pôsobnosť zásady retroaktívneho uplatnenia priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*), ktorá je stanovená v článku 15 ods. 2 Ústavy Rumunska, je spresnená v článku 5 ods. 1 Trestného zákona, podľa ktorého:

„Ak medzi spáchaním trestného činu a vydaním právoplatného rozsudku platil jeden alebo viaceré trestné zákony, použije sa najpriaznivejší zákon.“

- 15 Článok 426 Legea nr. 135/2010, privind Codul de procedură penală (zákon č. 135/2010 o Trestnom poriadku), z 1. júla 2010 (*Monitorul Oficial al României*, časť I, č. 486, z 15. júla 2010), v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej, nazvaný „Prípady, v ktorých možno podať mimoriadny opravný prostriedok týkajúci sa neplatnosti“, v písmene b) stanovuje:

„Mimoriadny opravný prostriedok týkajúci sa neplatnosti sa môže podať proti právoplatným trestným rozsudkom v nasledujúcich prípadoch:

...

b) ak bol obvinený odsúdený napriek tomu, že existujú dôkazy o niektorom z dôvodov na zastavenie trestného konania.

...“.

Právne predpisy týkajúce sa disciplinárneho režimu sudcov

- 16 Článok 99 Legea nr. 303/2004, privind statutul judecătorilor și procurorilor (zákon č. 303/2004 o postavení sudcov a prokurátorov), z 28. júna 2004 (opätovne uverejnený v *Monitorul Oficial al României*, časť I, č. 826, z 13. septembra 2005), stanovoval:

„Za disciplinárne previnenie sa považuje:

...

ș) nesplnenie rozsudkov Curtea Constituțională [(Ústavný súd)] alebo rozsudkov, ktoré vydal Înalta Curte de Casație și Justiție [(Najvyšší kasačný súd, Rumunsko)] v konaniach o opravných prostriedkoch v záujme zákona,

...“.

- 17 Článok 271 Legea nr. 303/2022, privind statutul judecătorilor și procurorilor (zákon č. 303/2022 o postavení sudcov a prokurátorov), z 15. novembra 2022 (*Monitorul Oficial al României*, časť I, č. 1102, zo 16. novembra 2022), stanovuje:

„Za disciplinárne previnenie sa považuje:

...

s) vykonávanie funkcie na základe zlého úmyslu alebo hrubej nebanlivosti.“

18 V článku 272 ods. 1 a 2 tohto zákona sa uvádza:

„1. Sudca alebo prokurátor koná na základe zlého úmyslu, ak vedome poruší predpisy hmotného alebo procesného práva, pričom jeho cieľom je poškodiť určitú osobu alebo je uzročený so spôsobením takej škody.

2. Sudca alebo prokurátor sa dopustí hrubej nedbanlivosti, ak zavineným, závažným, nepochybným a neospravedlniteľným spôsobom poruší predpisy hmotného alebo procesného práva.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 19 Navrhovatelia vo veci samej počas roka 2010 úplne alebo čiastočne opomenuli zaznamenať vo svojich účtovných záznamoch obchodné transakcie a príjmy z predaja nafty nakúpenej v režime podmieneného oslobodenia od spotrebnej dane tuzemským odberateľom, čím spôsobili škodu štátnemu rozpočtu, a to najmä na dani z pridanej hodnoty (DPH) a spotrebnej dani z nafty.
- 20 Curtea de Apel Braşov (Odvolací súd Braşov, Rumunsko), ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, trestným rozsudkom č. 285/AP z 30. júna 2020 odsúdil alebo potvrdil odsúdenie navrhovateľov vo veci samej, o ktorom rozhodol Tribunalul Braşov (Prvostupňový súd Braşov, Rumunsko) vo svojom trestnom rozsudku č. 38/S z 13. marca 2018, na tresty odňatia slobody za spáchanie trestného činu daňového podvodu upraveného v článku 9 ods. 1 písm. b) a c) a v článku 9 ods. 3 zákona č. 241/2005 o prechádzaní daňovým podvodom a boji proti nim v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej, ako aj trestného činu založenia zločineckej skupiny upraveného v článku 7 v spojení s článkom 2 písm. b) bodom 16 Legea nr. 39/2003, privind prevenirea și combaterea criminalității organizate (zákon č. 39/2003 o predchádzaní organizovanej trestnej činnosti a boji proti nej), z 21. januára 2003 (*Monitorul Oficial al României*, časť I, č. 50, z 29. januára 2003) v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej, a to pri uplatnení článku 5 Trestného zákona.
- 21 Dvaja navrhovatelia vo veci samej, K. A. a S. P., boli v čase podania prejednávaného návrhu na začatie prejudiciálneho konania na základe rozsudku Curtea de Apel Braşov (Odvolací súd Braşov) č. 285/AP z 30. júna 2020 pozbavení osobnej slobody.
- 22 Navrhovateľom vo veci samej bola tiež uložená povinnosť zaplatiť daňovú škodu, ktorá zahŕňala sumy splatné z titulu DPH, v celkovej výške 13 964 482 rumunských lei (RON) (približne 3 240 000 eur).
- 23 Vnútroštátny súd vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania cituje vnútroštátnu judikatúru týkajúcu sa pôvodného znenia článku 155 ods. 1 Trestného zákona, ktorá môže mať rozhodujúci vplyv na situáciu navrhovateľov vo veci samej.
- 24 Tento súd konkrétne po prvé uvádza, že Curtea Constituțională (Ústavný súd) svojím rozsudkom č. 297 z 26. apríla 2018, uverejneným 25. júna 2018 [ďalej len „rozsudok Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018“], vyhovel námietke protiústavnosti týkajúcej sa tohto ustanovenia v rozsahu, v akom stanovovalo prerušenie premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti prostredníctvom vykonania „akéhokolvek procesného úkonu“.

- 25 Curtea Constituțională (Ústavný súd) podľa vnútroštátneho súdu najmä poukázal na to, že uvedené ustanovenie je nepredvídateľné a porušuje zásadu zákonnosti trestných činov a trestov vzhľadom na to, že slovné spojenie „akýkoľvek procesný úkon“ sa týka aj úkonov, ktoré sa neoznamujú podozrivému alebo obvinenému, ktorý sa teda nemohol dozvedieť o tom, že začala plynúť nová premlčacia lehota týkajúca sa jeho trestnej zodpovednosti.
- 26 Vnútroštátny súd uvádza, že Curtea Constituțională (Ústavný súd) tiež konštatoval, že predchádzajúci právny predpis spĺňal podmienky predvídateľnosti stanovené relevantnými ustanoveniami Ústavy, keďže stanovoval, že k prerušeniu premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti môže viesť len vykonanie úkonu, ktorý sa musí podľa zákona oznámiť podozrivému alebo obvinenému.
- 27 Po druhé z vysvetlení, ktoré poskytol vnútroštátny súd, vyplýva, že vnútroštátny zákonodarca po vydaní rozsudku Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018 niekoľko rokov nezasiahol s cieľom nahradiť článok 155 ods. 1 Trestného zákona, ktorý bol vyhlásený za protiústavný.
- 28 Po tretie vnútroštátny súd spresňuje, že Curtea Constituțională (Ústavný súd) svojím rozsudkom č. 358 z 26. mája 2022, uverejneným 9. júna 2022 [ďalej len „rozsudok Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 358/2022“], vyhovel ďalšej námietke protiústavnosti týkajúcej sa článku 155 ods. 1 Trestného zákona. Curtea Constituțională (Ústavný súd) podľa vnútroštátneho súdu v tomto rozsudku objasnil, že jeho rozsudok č. 297/2018 má právnu povahu „jednoduchého“ rozsudku o určení protiústavnosti. Curtea Constituțională (Ústavný súd) zdôraznil nečinnosť zákonodarcu od vydania tohto rozsudku č. 297/2018, ako aj skutočnosť, že tento rozsudok a táto nečinnosť vo vzájomnej súvislosti vyvolali nový nejednoznačný a nepredvídateľný stav týkajúci sa noriem uplatniteľných na prerušenie premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti, pričom tento stav sa prejavil nejednotnou súdnou praxou, a uviedol, že odo dňa uverejnenia uvedeného rozsudku č. 297/2018 do nadobudnutia účinnosti normatívneho aktu, ktorým bola určená uplatniteľná norma, „[rumunské] pozitívne právo ne[stanovovalo] žiadny dôvod prerušenia premlčanej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti“.
- 29 Okrem toho Curtea Constituțională (Ústavný súd) podľa vnútroštátneho súdu uviedol, že cieľom jeho rozsudku č. 297/2018 nebolo zrušiť premlčacie lehoty týkajúce sa trestnej zodpovednosti alebo zabrániť prerušeniu týchto lehôt, ale zosúladiť článok 155 ods. 1 Trestného zákona s ústavnými požiadavkami.
- 30 Po štvrté z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že 30. mája 2022, teda po vydaní rozsudku Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 358/2022, ale pred jeho uverejnením, rumunská vláda v postavení splnomocneného zákonodarcu prijala OUG č. 71/2022, ktoré nadobudlo účinnosť v ten istý deň a ktorým bol článok 155 ods. 1 Trestného zákona zmenený v tom zmysle, že premlčacia lehota týkajúca sa trestnej zodpovednosti sa preruší akýmkoľvek procesným úkonom, ktorý sa musí oznámiť podozrivému alebo obvinenému.
- 31 Po piate vnútroštátny súd uvádza, že Înalta Curte de Casație și Justiție (Najvyšší kasačný súd) vo svojom rozsudku č. 67/2022 z 25. októbra 2022, uverejnenom 28. novembra 2022, spresnil, že v rumunskom práve sú práve normy upravujúce prerušenie premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti súčasťou trestného práva hmotného, a preto sa na ne vzťahuje zásada zákazu retroaktivity trestného zákona, a to bez toho, aby bola dotknutá zásada retroaktívneho uplatnenia priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*), ako je zaručená najmä v článku 15 ods. 2 Ústavy Rumunska.

- 32 V dôsledku toho Înalta Curte de Casație și Justiție (Najvyšší kasačný súd) podľa vnútroštátneho súdu rozhodol, že proti právoplatnému odsudzujúcemu rozhodnutiu možno v zásade podať mimoriadny opravný prostriedok týkajúci sa neplatnosti založený na účinkoch rozsudkov Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018 a 358/2022 ako priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*). Taká možnosť je však vylúčená, ak odvolací súd už skúmal otázku premlčania trestnej zodpovednosti počas konania, ktoré viedlo k tomuto právoplatnému odsudzujúcemu rozhodnutiu.
- 33 Navrhovatelia vo veci samej podali na Curtea de Apel Brașov (Odvolací súd Brașov) mimoriadne opravné prostriedky týkajúce sa neplatnosti proti rozsudku tohto súdu č. 285/AP z 30. júna 2020. Na základe článku 426 písm. b) zákona č. 135/2010 o Trestnom poriadku v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej sa domáhajú zrušenia rozhodnutia o svojom odsúdení v trestnom konaní z dôvodu, že boli odsúdení, hoci existovali dôkazy o existencii dôvodu na zastavenie trestného konania, konkrétne uplynutia premlčacej lehoty týkajúcej sa ich trestnej zodpovednosti.
- 34 Na podporu svojho opravného prostriedku sa títo navrhovatelia na základe zásady retroaktívneho uplatnenia priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*) dovoľávajú premlčania svojej trestnej zodpovednosti v nadväznosti na rozsudky Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018 a 358/2022.
- 35 Uvedení navrhovatelia v podstate tvrdia, že odo dňa uverejnenia rozsudku Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018, teda 25. júna 2018, do dňa uverejnenia rozsudku tohto súdu č. 358/2022, teda 9. júna 2022, rumunské právo nestanovovalo žiadny dôvod prerušenia premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti.
- 36 Skutočnosť, že počas obdobia medzi týmito dátumami pozitívne právo nestanovovalo žiadny dôvod prerušenia premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti, pritom sama osebe predstavuje priaznivejšie ustanovenie trestného zákona, ktoré sa má na nich uplatniť v súlade so zásadou retroaktívneho uplatnenia priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*), ktorá je zakotvená najmä v Ústave Rumunska.
- 37 Ak by sa mal uznať taký výklad, vnútroštátny súd konštatuje, že vzhľadom na dátum spáchania predmetných skutkov by desaťročná premlčacia lehota stanovená v článku 154 ods. 1 písm. b) Trestného zákona v prejednávanom prípade uplynula pred nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia o odsúdení navrhovateľov vo veci samej, čo by spôsobilo zastavenie trestného konania a nemožnosť odsúdiť týchto navrhovateľov.
- 38 Tento súd uvádza viaceré dôvody, ktoré môžu vylúčiť uplatnenie zásady retroaktívneho uplatnenia priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*), ako je zaručená v Ústave Rumunska, v prípade, o aký ide vo veci samej.
- 39 Uvedený súd najmä poznamenáva, že právny stav vyznačujúci sa neexistenciou dôvodu prerušenia premlčacej lehoty v trestných veciach, ktorý namietajú navrhovatelia vo veci samej, nevyplýva z aktu vyjadrujúceho vôľu zákonodarcu, ale z rozsudku Curtea Constituțională (Ústavný súd), ktorým bolo pôvodné znenie článku 155 ods. 1 Trestného zákona vyhlásené za protiústavné. Zásada retroaktívneho uplatnenia priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*) sa pritom uplatní jedine v prípade postupného uplatňovania zákonov prijatých zákonodarcom v časovom slede.

- 40 Za týchto okolností si vnútroštátny súd kladie otázku, či je výklad, ktorý presadzujú navrhovatelia vo veci samej, zlučiteľný s právom Únie, keďže by mal za následok, že títo navrhovatelia budú zbavení trestnej zodpovednosti za trestné činy daňového podvodu, ktoré môžu ovplyvniť rozpočet Európskej únie, ako aj ochranu jej finančných záujmov. Taký výklad, ktorý by sa mohol uplatniť v značnom počte trestných vecí, by mohol odporovať najmä článku 2 a článku 19 ods. 1 druhému pododseku ZEÚ, článku 325 ods. 1 ZFEÚ, článku 2 ods. 1 dohovoru o ochrane finančných záujmov, článkom 1, 3 a 4 rozhodnutia 2006/928, článku 2 a článku 12 ods. 1 smernice o ochrane finančných záujmov, ako aj smernici 2006/112.
- 41 V tejto súvislosti tento súd poukazuje na to, že – s výhradou obmedzených informácií, ktoré má k dispozícii – účinky rozsudkov Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018 a 358/2022 na premlčanie trestnej zodpovednosti sa môžu týkať značného počtu vecí. Vnútroštátne súdy rozhodli v prospech premlčania trestnej zodpovednosti, a to aj v rámci mimoriadnych opravných prostriedkov týkajúcich sa neplatnosti, o aké ide vo veci samej. Okrem toho Európska komisia vo svojej správe Európskemu parlamentu a Rade z 22. novembra 2022 o pokroku Rumunska v rámci mechanizmu spolupráce a overovania [COM(2022) 664 final] vyjadrila svoje obavy, týkajúce sa vplyvu tejto judikatúry na dôležité prejednávane trestné veci.
- 42 Vnútroštátny súd navyše zdôrazňuje, že ak by sa preukázalo, že výklad v súlade s právom Únie nie je možný vzhľadom na dôvody uvedené v konaní na vnútroštátnom súde, mohol by byť nútený upustiť od uplatnenia riešení použitých v judikatúre Curtea Constituțională (Ústavný súd) a/alebo Înalta Curte de Casație și Justiție (Najvyšší kasačný súd) týkajúcej sa opravných prostriedkov v záujme zákona.
- 43 Vnútroštátny súd pritom zdôrazňuje, že nový disciplinárny režim, ktorý je upravený v článkoch 271 a 272 zákona č. 303/2022 o postavení sudcov a prokurátorov, umožňuje sankcionovať sudcov, ktorí vedome, a teda „na základe zlého úmyslu“ alebo hrubej nedbanlivosti nedodrжали rozsudky Curtea Constituțională (Ústavný súd) alebo Înalta Curte de Casație și Justiție (Najvyšší kasačný súd), ktorými sa rozhodlo o opravných prostriedkoch v záujme zákona.
- 44 Za týchto podmienok Curtea de Apel Brașov (Odvolací súd Brašov) rozhodol o prerušení konania a položil Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:
- „1. Majú sa článok 2 ZEÚ, článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ a článok 4 ods. 3 ZEÚ v spojení s článkom 325 ods. 1 ZFEÚ, článkom 2 ods. 1 dohovoru o ochrane finančných záujmov, článkami 2 a 12 smernice o ochrane finančných záujmov, ako aj so smernicou [2006/112], s prihliadnutím na zásadu účinných a odrádzajúcich sankcií v prípade závažného podvodu poškodzujúceho finančné záujmy Únie a pri uplatnení rozhodnutia [2006/928], v spojení s článkom 49 ods. 1 poslednou vetou [Charty], vykladať v tom zmysle, že bránia právnej situácii, o akú ide vo veci samej, v ktorej sa odsúdené osoby domáhajú prostredníctvom mimoriadneho opravného prostriedku zrušenia právoplatného odsudzujúceho rozsudku v trestnej veci, pričom sa odvolávajú na uplatnenie zásady priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona, ktoré sa podľa ich názoru malo uplatniť vo veci samej a stanovovalo kratšiu premlčaciu lehotu, ktorá uplynula ešte pred právoplatným rozhodnutím vo veci, ale bola zistená až dodatočne, rozhodnutím vnútroštátneho ústavného súdu, ktorým bolo vyhlásené za protiústavné znenie zákona upravujúce prerušenie plynutia premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti (rozsudok [Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 358/2022]) z dôvodu nečinnosti zákonodarcu, ktorý nezasiahol s cieľom zosúladiť znenie zákona s ďalším rozhodnutím toho istého ústavného súdu vydaným štyri roky pred [týmto rozsudkom č. 358/2022] (rozsudok [Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018]), pričom išlo

o obdobie, počas ktorého sa judikatúra všeobecných súdov vytvorená uplatnením [tohto rozsudku č. 297/2018] už konsolidovala v tom zmysle, že toto znenie bolo naďalej účinné v podobe vyplývajúcej z uplatňovania [uvedeného rozsudku č. 297/2018], v dôsledku čoho sa premlčacia lehota týkajúca sa všetkých trestných činov, v prípade ktorých nebol vydaný právoplatný odsudzujúci rozsudok pred vydaním [rozsudku Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018], prakticky znížila na polovicu a trestné stíhanie obvinených v predmetnej veci bolo následne zastavené?

2. Majú sa článok 2 ZEÚ týkajúci sa hodnôt právneho štátu a dodržiavania ľudských práv v spoločnosti charakterizovanej spravodlivosťou a článok 4 ods. 3 ZEÚ o zásade lojálnej spolupráce medzi Úniou a členskými štátmi, pri uplatnení rozhodnutia... 2006/928..., pokiaľ ide o záväzok zabezpečiť efektívnosť rumunského súdneho systému, s prihliadnutím na článok 49 ods. 1 poslednú vetu [Charty], ktorou sa zakotvuje zásada uplatnenia priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona, vykladať vo vzťahu k vnútroštátnemu súdnemu systému ako celku v tom zmysle, že bránia právnej situácii, o akú ide vo veci samej, v ktorej sa odsúdené osoby domáhajú prostredníctvom mimoriadneho opravného prostriedku zrušenia právoplatného odsudzujúceho rozsudku v trestnej veci, pričom sa odvolávajú na uplatnenie zásady priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona, ktoré sa podľa ich názoru malo uplatniť vo veci samej a stanovovalo kratšiu premlčaciu lehotu, ktorá uplynula ešte pred právoplatným rozhodnutím vo veci, ale bola zistená až dodatočne, rozhodnutím vnútroštátneho ústavného súdu, ktorým bolo vyhlásené za protiústavné znenie zákona upravujúce prerušenie plynutia premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti (rozsudok [Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 358/2022]) z dôvodu nečinnosti zákonodarcu, ktorý nezasiahol s cieľom zosúladiť znenie zákona s ďalším rozhodnutím toho istého ústavného súdu vydaným štyri roky pred [týmto rozsudkom č. 358/2022] (rozsudok [Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018]), pričom išlo o obdobie, počas ktorého sa judikatúra všeobecných súdov vytvorená uplatnením [tohto rozsudku č. 297/2018] už konsolidovala v tom zmysle, že toto znenie bolo naďalej účinné v podobe vyplývajúcej z uplatňovania [uvedeného rozsudku č. 297/2018], v dôsledku čoho sa premlčacia lehota týkajúca sa všetkých trestných činov, v prípade ktorých nebol vydaný právoplatný odsudzujúci rozsudok pred vydaním [rozsudku Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018], prakticky znížila na polovicu a trestné stíhanie obvinených v predmetnej veci bolo následne zastavené?

3. V prípade kladnej odpovede [na prvú a druhú otázku] a iba vtedy, keď nemožno podať výklad v súlade s právom Únie, má sa zásada prednosti práva Únie vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave alebo praxi, podľa ktorej sú vnútroštátne všeobecné súdy viazané rozhodnutiami vnútroštátneho ústavného súdu a záväznými rozhodnutiami vnútroštátneho najvyššieho súdu a nemôžu z tohto dôvodu, pod hrozbou spáchania disciplinárneho previnenia, *ex officio* upustiť od uplatnenia judikatúry vyplývajúcej z uvedených rozhodnutí, aj keď sa vzhľadom na rozsudok Súdneho dvora... domnievajú, že táto judikatúra je v rozpore s článkom 2 ZEÚ, článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ a článkom 4 ods. 3 ZEÚ v spojení s článkom 325 ods. 1 ZFEÚ, pri uplatnení rozhodnutia... 2006/928..., s prihliadnutím na článok 49 ods. 1 poslednú vetu [Charty], ako je to vo veci samej?“

45 V oznámení z 24. marca 2023, ktoré bolo doručené Súdnemu dvoru v ten istý deň, vnútroštátny súd uviedol viaceré rozsudky vydané v období od 15. decembra 2022 do 8. marca 2023, ktorými Curtea de Apel București (Odvolací súd Bukurešť, Rumunsko) a Înalta Curte de Casație și Justiție (Najvyšší kasačný súd) vyhovel mimoriadnym opravným prostriedkom týkajúcim sa neplatnosti v dôsledku premlčania trestnej zodpovednosti dotknutých osôb.

- 46 Vnútroštátny súd navyše v tomto oznámení zdôraznil, že kasačný opravný prostriedok je jediným opravným prostriedkom, ktorý by prípadne umožnil napadnúť právoplatné súdne rozhodnutie na základe porušenia práva Únie, ako ho Súdny dvor vyloží vo svojich odpovediach na prejudiciálne otázky. 30-dňová lehota, ktorá plynie od oznámenia rozhodnutia odvolacieho súdu a v ktorej sa musí podať kasačný opravný prostriedok, však bráni podaniu takého opravného prostriedku, keďže ku dňu, keď Súdny dvor rozhodne o prejednávanom návrhu na začatie prejudiciálneho konania, táto lehota vo väčšine dotknutých vecí uplynie.
- 47 Vnútroštátny súd preto požiadal Súdny dvor, aby konštatoval, že „v súlade so zásadou lojálnej spolupráce, s cieľom dodržať zásady ekvivalencie a efektivity, v rámci vnútroštátnej procesnej autonómie, a zabezpečiť rovnaké zaobchádzanie s účastníkmi konania vo veci samej vo vzťahu k osobám podliehajúcim súdnej právomoci v podobných situáciách a ich nediskrimináciu, sú vnútroštátne súdy povinné v prípade podania kasačného opravného prostriedku proti medzitým vydaným právoplatným rozsudkom v podobných veciach rozhodnúť, že [uvedená lehota] plynie odo dňa vyhlásenia rozsudku Súdneho dvora“, ktorým sa rozhodne o prejednávanom návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

O začatí naliehavého prejudiciálneho konania

- 48 Predseda Súdneho dvora využil právomoc, ktorú mu zveruje článok 107 ods. 3 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, a požiadal štvrtú komoru, určenú v súlade s článkom 108 ods. 1 tohto rokovacieho poriadku, aby preskúmala potrebu prejednať predmetný návrh na začatie prejudiciálneho konania v naliehavom konaní upravenom v článku 23a prvom odseku Štatútu Súdneho dvora Európskej únie.
- 49 Z článku 107 ods. 1 rokovacieho poriadku možno v naliehavom konaní prejednať len návrhy na začatie prejudiciálneho konania, ktorými sa položí jedna alebo viacero otázok týkajúcich sa niektorej z oblastí upravených v hlave V tretej časti Zmluvy o FEÚ, pričom táto hlava sa týka priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti.
- 50 V prejednáwanej veci sa prejudiciálne otázky týkajú najmä výkladu článku 2 ods. 1 dohovoru o ochrane finančných záujmov, ktorý bol vypracovaný na základe článku K.3 EÚ. Tento posledný uvedený článok sa zmenil na článok 31 EÚ, ktorého ustanovenia boli prevzaté do článkov 82, 83 a 85 ZFEÚ, ktoré sú súčasťou hlavy V tretej časti Zmluvy o FEÚ.
- 51 Z toho vyplýva, že prejednávaným návrhom na začatie prejudiciálneho konania sa kladú otázky týkajúce sa jednej z oblastí upravených v tejto hlave V, a preto tento návrh možno prejednať v naliehavom konaní.
- 52 Pokiaľ ide o kritérium týkajúce sa naliehavosti, z ustálenej judikatúry vyplýva, že toto kritérium je splnené, keď je osoba dotknutá v spore vo veci samej ku dňu podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania pozbavená slobody a jej ponechanie vo väzbe závisí od vyriešenia tohto sporu [rozsudok z 12. januára 2023, MV (Uloženie súhrnného trestu), C-583/22 PPU, EU:C:2023:5, bod 45 a citovaná judikatúra].
- 53 V tejto súvislosti z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že navrhovatelia vo veci samej boli odsúdení na tresty odňatia slobody a že dvaja z nich, K. A. a S. P., sa nachádzajú vo výkone trestu, ktorý im bol uložený.

- 54 Vnútroštátny súd v reakcii na žiadosť o vysvetlenia, ktorú mu Súdny dvor zaslal 15. marca 2023, uviedol, že po prvé títo dvaja navrhovatelia vo veci samej sa v súčasnosti nachádzajú vo výkone trestu odňatia slobody na základe trestného rozsudku č. 285/AP z 30. júna 2020, ktorý bol vydaný v ich veci, a po druhé boli by prepustení na slobodu, ak by vnútroštátny súd rozhodol, že vyhovie mimoriadnym opravným prostriedkom týkajúcim sa neplatnosti, ktoré títo navrhovatelia podali na tomto súde proti rozhodnutiam o svojom odsúdení.
- 55 Okrem toho z vysvetlení, ktoré poskytol tento súd, vyplýva, že rozhodnutie o mimoriadnych opravných prostriedkoch týkajúcich sa neplatnosti podaných navrhovateľmi vo veci samej závisí od odpovedí Súdneho dvora na položené otázky.
- 56 Za týchto podmienok štvrtá komora Súdneho dvora na základe článku 108 ods. 1 rokovacieho poriadku 23. marca 2023 rozhodla na základe návrhu sudcu spravodajcu a po vypočutí generálneho advokáta o tom, že predmetný návrh na začatie prejudiciálneho konania bez návrhu prejedná v nalievavom prejudiciálnom konaní.
- 57 Táto komora navyše na základe článku 113 ods. 2 rokovacieho poriadku rozhodla o postúpení prejednávanej veci Súdnemu dvoru na účely jej pridelenia veľkej komore.

O prípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 58 L. N. a C. I. tvrdili, že návrh na začatie prejudiciálneho konania je v celom rozsahu neprípustný. L. N. v tejto súvislosti najmä uviedol, že rozhodnutie 2006/928 a smernica o ochrane finančných záujmov nie sú relevantné za okolností sporu vo veci samej.
- 59 Rumunská vláda si navyše kladie otázku, či tretia položená otázka nemá hypotetický charakter.
- 60 C. O., C. I. a rumunská vláda napokon vzniesli námietku neprípustnosti žiadosti uvedenej v bode 47 tohto rozsudku z dôvodu, že vnútroštátny súd v rámci sporu vo veci samej nerozhoduje o kasačnom opravnom prostriedku, ale o mimoriadnych opravných prostriedkoch týkajúcich sa neplatnosti.
- 61 Treba pripomenúť, že v súlade s ustálenou judikatúrou, v rámci spolupráce medzi Súdny dvorom a vnútroštátnymi súdmi zakotvenej v článku 267 ZFEÚ, prináleží iba vnútroštátnemu súdu, ktorý prejednáva spor a ktorý nesie zodpovednosť za súdne rozhodnutie, aby so zreteľom na osobitosti prípadu posúdil tak nevyhnutnosť podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania na účely prijatia svojho rozsudku, ako aj dôležitosť otázok, ktoré kladie Súdnemu dvoru. Preto pokiaľ sa predložené otázky týkajú výkladu práva Únie, Súdny dvor je v zásade povinný rozhodnúť [rozsudok z 21. marca 2023, Mercedes-Benz Group (Zodpovednosť výrobcov vozidiel so zabudovanými rušiacimi zariadeniami), C-100/21, EU:C:2023:229, bod 52 a citovaná judikatúra].
- 62 Z toho vyplýva, že k otázkam týkajúcim sa práva Únie sa viaže prezumpcia relevantnosti. Súdny dvor môže odmietnuť rozhodnúť o prejudiciálnej otázke položenej vnútroštátnym súdom len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva Únie nemá nijakú súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, pokiaľ ide o hypotetický problém, alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými ani právnymi podkladmi potrebnými na užitočnú odpoveď na otázky,

ktoré mu boli položené [rozsudok z 21. marca 2023, Mercedes-Benz Group (Zodpovednosť výrobcov vozidiel so zabudovanými rušiacimi zariadeniami), C-100/21, EU:C:2023:229, bod 53 a citovaná judikatúra].

- 63 V prejednávanej veci, pokiaľ ide v prvom rade o tri prejudiciálne otázky položené vnútroštátnym súdom, je potrebné po prvé zdôrazniť, že výklad práva Únie, o ktorý žiada vnútroštátny súd, by mohol viesť k tomu, že tento súd upustí od uplatnenia rozsudkov Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018 a 358/2022 a/alebo rozsudku Înalta Curte de Casație și Justiție (Najvyšší kasačný súd) č. 67/2022, ktoré navrhovatelia vo veci samej uviedli na podporu svojho návrhu na určenie, že ich trestná zodpovednosť je premlčaná. Tieto otázky preto nie sú hypotetické.
- 64 Napriek tomu je po druhé potrebné poukázať na jednej strane na to, že podľa článku 16 smernice o ochrane finančných záujmov – pričom vnútroštátny súd vo svojej prvej prejudiciálnej otázke žiada o výklad článkov 2 a 12 tejto smernice – táto smernica s účinnosťou od 6. júla 2019 nahrádza dohovor o ochrane finančných záujmov. Skutky, ktorých sa týka spor vo veci samej, pritom boli spáchané v roku 2010. Preto sa uvedená smernica zjavne neuplatní na tento spor, takže jej výklad sa nezdá byť nevyhnutný pre riešenie tohto sporu.
- 65 Na druhej strane vzhľadom na to, že podľa informácií poskytnutých Súdneho dvoru skutky, o ktoré ide vo veci samej, nepredstavujú korupciu, je zrejmé, že výklad rozhodnutia 2006/928 tiež nie je relevantný na účely odpovede, ktorá sa má poskytnúť na prvú a druhú prejudiciálnu otázku.
- 66 Pokiaľ ide po tretie o ostatné ustanovenia práva Únie uvedené v troch prejudiciálnych otázkach položených vnútroštátnom súdom, naopak stačí pripomenúť, že ak nie je zrejmé, že výklad ustanovenia práva Únie nijako nesúvisí s realitou alebo predmetom sporu vo veci samej, námietka založená na neuplatniteľnosti tohto ustanovenia na spor vo veci samej nemá vplyv na prípustnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ale patrí do vecného preskúmania položených otázok [rozsudky z 19. decembra 2019, Dobersberger, C-16/18, EU:C:2019:1110, bod 21, a z 27. apríla 2023, M. D. (Zákaz vstupu do Maďarska), C-528/21, EU:C:2023:341, bod 52].
- 67 Pokiaľ ide v druhom rade o žiadosť uvedenú v bode 47 tohto rozsudku, podľa vysvetlení, ktoré poskytol vnútroštátny súd, je jej cieľom určiť, či právo Únie vyžaduje, aby 30-dňová lehota stanovená na podanie kasačného opravného prostriedku začala plynúť v deň, keď Súdny dvor vydá rozsudok v prejednávanej veci.
- 68 Vnútroštátny súd pritom v rámci sporu vo veci samej nerozhoduje o kasačnom opravnom prostriedku, ale o mimoriadnych opravných prostriedkoch týkajúcich sa neplatnosti, ako poznamenali C. O., C. I. a rumunská vláda.
- 69 Otázka uvedená v bode 47 tohto rozsudku sa teda týka hypotetického problému v zmysle judikatúry pripomenutej v bode 62 tohto rozsudku, a preto treba určiť, že je neprípustná.
- 70 Z vyššie uvedeného vyplýva, že prejednávaný návrh na začatie prejudiciálneho konania je prípustný s výnimkou jednak prvej a druhej otázky v rozsahu, v akom sa tieto otázky týkajú výkladu smernice o ochrane finančných záujmov a rozhodnutia 2006/928, a jednak otázky uvedenej v bode 47 tohto rozsudku.

O prejudiciálnych otázkach

O prvej a druhej otázke

- 71 Prvá a druhá otázka, ktoré treba preskúmať spoločne, sa týkajú výkladu článku 2, článku 4 ods. 3 a článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, článku 325 ods. 1 ZFEÚ, článku 49 ods. 1 poslednej vety Charty, článku 2 ods. 1 dohovoru o ochrane finančných záujmov, ako aj smernice 2006/112.
- 72 Z odôvodnenia rozhodnutia vnútroštátneho súdu však vyplýva, že pochybnosti vnútroštátneho súdu, na ktorých sú založené tieto otázky, sa v podstate týkajú jednak výkladu ustanovení práva Únie, ktoré ukladajú členským štátom povinnosť účinne bojovať proti protiprávnym konaniam poškodzujúcim finančné záujmy Únie, a jednak výkladu záruk vyplývajúcich zo zásady zákonnosti trestných činov a trestov.
- 73 Za týchto podmienok je potrebné preskúmať prvú a druhú otázku len vzhľadom na článok 325 ods. 1 ZFEÚ, článok 49 ods. 1 Charty a článok 2 ods. 1 dohovoru o ochrane finančných záujmov.
- 74 Z toho vyplýva, že vnútroštátny súd sa týmito otázkami v podstate pýta, či sa tieto ustanovenia majú vykladať v tom zmysle, že súdy členského štátu sú povinné upustiť od uplatnenia jednak rozsudkov ústavného súdu tohto členského štátu, ktorými sa vyhlasuje za neplatné vnútroštátne ustanovenie právneho predpisu, ktoré upravuje dôvody prerušenia premlčacej lehoty v trestných veciach, z dôvodu porušenia zásady zákonnosti trestných činov a trestov, pokiaľ ide o jej požiadavky týkajúce sa predvídateľnosti a určitosti trestného zákona, a jednak rozsudku najvyššieho súdu tohto členského štátu, z ktorého vyplýva, že pravidlá upravujúce tieto dôvody prerušenia, aké vyplývajú z tejto judikatúry ústavného súdu, možno retroaktívne uplatniť ako priaznivejší trestný zákon (*lex mitior*) s cieľom napadnúť právoplatné odsudzujúce rozhodnutia, pričom tieto rozsudky majú za následok, že značný počet trestných vecí, vrátane vecí týkajúcich sa trestných činov závažného podvodu poškodzujúceho finančné záujmy Únie, sa ukončí z dôvodu premlčania trestnej zodpovednosti.
- 75 Na úvod je potrebné poukázať na to, že účastníci konania tak v rámci svojich písomných pripomienok, ako aj počas pojednávania na Súdnom dvore diskutovali o presnom dosahu pravidiel, ktoré upravovali prerušenie premlčacích lehôt v trestných veciach v Rumunsku počas obdobia od 25. júna 2018, keď bol uverejnený rozsudok Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018, do 30. mája 2022, keď nadobudlo účinnosť OUG č. 71/2022.
- 76 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v rámci konania podľa článku 267 ZFEÚ, ktoré je založené na jasnom rozdelení úloh medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom, má výlučne vnútroštátny súd právomoc zistiť a posúdiť skutkový stav sporu vo veci samej, ako aj vykladať a uplatňovať vnútroštátne právo [rozsudky z 31. januára 2023, Puig Gordi a i., C-158/21, EU:C:2023:57, bod 61, ako aj z 21. marca 2023, Mercedes-Benz Group (Zodpovednosť výrobcov vozidiel so zabudovanými rušiacimi zariadeniami), C-100/21, EU:C:2023:229, bod 59].
- 77 V prejednávanej veci podľa vysvetlení, ktoré poskytol vnútroštátny súd, z rozsudkov Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018 a 358/2022, zhrnutých v bodoch 23 až 29 tohto rozsudku, vyplýva, že počas obdobia od 25. júna 2018 do 30. mája 2022 rumunské právo nestanovovalo žiadny dôvod prerušenia premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti. Na účely odpovede na prvú a druhú otázku, ktorá sa má poskytnúť, je teda potrebné konštatovať, že počas tohto obdobia bol stav rumunského práva taký.

78 Vzhľadom na judikatúru pripomenutú v bode 76 tohto rozsudku je tiež potrebné odpovedať na tieto otázky na základe výkladu rozsudku *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Najvyšší kasačný súd) č. 67/2022, ktorý podal vnútroštátny súd a podľa ktorého výklad zásady retroaktívneho uplatnenia priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*), ktorý podal prvý uvedený súd, umožňuje retroaktívne uplatnenie účinkov neexistencie dôvodov prerušenia tejto lehoty v rumunskom práve na procesné úkony, ku ktorým došlo pred 25. júnom 2018, keď bol uverejnený rozsudok *Curtea Constituțională* (Ústavný súd) č. 297/2018.

O porušení povinnosti bojovať odradzujúcimi a účinnými opatreniami proti podvodom poškodzujúcim finančné záujmy Únie

79 Keďže z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že spor vo veci samej sa týka okrem iného skutkov, ktoré predstavujú závažný podvod týkajúci sa DPH, je potrebné pripomenúť, že členské štáty musia prijať potrebné opatrenia, aby zaručili účinný a úplný výber vlastných zdrojov Únie, ktorými sú príjmy pochádzajúce z uplatnenia jednotnej sadzby na harmonizovaný vymeriavací základ DPH (rozsudok z 21. decembra 2021, *Euro Box Promotion a i.*, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, bod 182, ako aj citovaná judikatúra).

80 V dôsledku toho uloženie trestnoprávnych sankcií na účely ochrany finančných záujmov Únie a najmä správneho výberu týchto príjmov patrí do delenej právomoci medzi Úniou a členskými štátmi v zmysle článku 4 ods. 2 ZFEÚ (pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. decembra 2017, *M. A. S. a M. B.*, C-42/17, EU:C:2017:936, bod 43).

81 V prejednávanej veci v čase skutkových okolností vo veci samej nebol režim premlčania uplatniteľný na trestné činy poškodzujúce finančné záujmy Únie predmetom harmonizácie zo strany normotvorcu Únie, ku ktorej čiastočne došlo až neskôr prijatím smernice o ochrane finančných záujmov (pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. decembra 2017, *M. A. S. a M. B.*, C-42/17, EU:C:2017:936, bod 44), ktorá – ako už bolo uvedené v bode 64 tohto rozsudku – sa neuplatní na spor, o ktorý ide vo veci samej.

82 Prijatie pravidiel upravujúcich premlčanie trestnej zodpovednosti za trestné činy poškodzujúce finančné záujmy Únie preto v čase skutkových okolností vo veci samej patrilo do právomoci členských štátov. Tieto štáty sú však povinné dodržiavať pri výkone tejto právomoci povinnosti, ktoré im vyplývajú z práva Únie [pozri v tomto zmysle rozsudky z 26. februára 2019, *Rimševičs a ECB/Lotyško*, C-202/18 a C-238/18, EU:C:2019:139, bod 57, ako aj z 21. decembra 2021, *Euro Box Promotion a i.*, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, bod 216].

83 V tejto súvislosti je potrebné v prvom rade zdôrazniť, že článok 325 ods. 1 ZFEÚ zaväzuje členské štáty, aby zamedzili podvodom a iným protiprávnym konaniam poškodzujúcim finančné záujmy Únie prostredníctvom odradzujúcich a účinných opatrení (rozsudok z 21. decembra 2021, *Euro Box Promotion a i.*, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, bod 181, ako aj citovaná judikatúra).

84 Členské štáty síce majú slobodnú voľbu pri výbere uplatniteľných sankcií, ktoré môžu mať podobu administratívnych sankcií, trestných sankcií alebo môžu byť ich kombináciou, musia však v zmysle článku 325 ods. 1 ZFEÚ zabezpečiť, aby sa na prípady závažného podvodu alebo iného závažného protiprávneho konania poškodzujúceho finančné záujmy Únie uplatňovali účinné a odradzujúce trestné sankcie [pozri v tomto zmysle rozsudky z 21. decembra 2021, *Euro Box Promotion a i.*,

C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, bod 191, ako aj z 8. marca 2022, Komisia/Spojené kráľovstvo (Boj proti podvodom s podhodnotením), C-213/19, EU:C:2022:167, bod 219].

- 85 V druhom rade článok 2 ods. 1 dohovoru o ochrane finančných záujmov zaväzuje členské štáty, aby prijali nevyhnutné opatrenia na zabezpečenie toho, že za podvody poškodzujúce finančné záujmy Únie, vrátane podvodov v oblasti DPH, sa uložia účinné, primerané a odradzujúce trestnoprávne sankcie vrátane trestov odňatia slobody, a to aspoň v prípadoch závažných podvodov, a síce podvodov týkajúcich sa minimálnej sumy, ktorú členské štáty nemôžu stanoviť na viac ako 50 000 eur (pozri v tomto zmysle rozsudok z 2. mája 2018, Scialdone, C-574/15, EU:C:2018:295, bod 36 a citovanú judikatúru).
- 86 V tejto súvislosti musia tieto štáty zabezpečiť, aby pravidlá premlčania, ktoré sú stanovené vo vnútroštátnom práve, umožnili účinné potlačanie trestných činov súvisiacich s takýmito podvodmi (pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. decembra 2017, M. A. S. a M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, bod 36).
- 87 V prejednávanej veci z vysvetlení, ktoré poskytol vnútroštátny súd, ako boli zhrnuté v bodoch 23 až 32 tohto rozsudku, vyplýva, že po prvé na základe rozsudkov Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018 a 358/2022 rumunské právo počas obdobia od 25. júna 2018, keď bol uverejnený tento rozsudok č. 297/2018, do 30. mája 2022, keď nadobudlo účinnosť OUG č. 71/2022, nestanovovalo žiadny prípad, ktorý by umožnil prerušenie premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti, a že po druhé podľa rozsudku Înalta Curte de Casație și Justiție (Najvyšší kasačný súd) č. 67/2022 sa na túto judikatúru Ústavného súdu možno odvolávať ako na priaznivejšie ustanovenie trestného zákona (*lex mitior*), a to ani s cieľom napadnúť právoplatné odsudzujúce rozhodnutia.
- 88 Pokiaľ ide o konkrétne účinky, ktoré by mohli byť spojené s uvedenou judikatúrou, vnútroštátny súd uvádza, že v rámci sporu vo veci samej by uplatnenie pravidla vyplývajúceho z rozsudkov Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018 a 358/2022, podľa ktorého rumunské právo počas obdobia uvedeného v predchádzajúcom bode nestanovovalo žiadny dôvod prerušenia premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti, ako priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*) malo za následok, že desaťročná premlčacia lehota stanovená pre trestné činy, o ktoré ide vo veci samej, by uplynula pred nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutí o odsúdení navrhovateľov vo veci samej, čo by spôsobilo zastavenie trestného konania a nemožnosť odsúdiť týchto navrhovateľov.
- 89 Vnútroštátny súd tiež zdôraznil, že rozsudky Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018 a 358/2022 môžu ovplyvniť „značný počet vecí“, vrátane vecí ukončených vyhlásením právoplatných odsudzujúcich rozhodnutí, ktoré by bolo možné napadnúť prostredníctvom mimoriadnych opravných prostriedkov, akými sú tie, o ktoré ide vo veci samej.
- 90 Okrem toho, hoci – ako bolo uvedené v bode 65 tohto rozsudku – rozhodnutie 2006/928 sa ako také neuplatní na trestné činy daňového podvodu, akými sú trestné činy, o ktoré ide vo veci samej, faktom zostáva, že údaje, ktoré Komisia poskytla vo svojej správe Európskemu parlamentu a Rade z 22. novembra 2022 o pokroku Rumunska v rámci mechanizmu spolupráce a overovania [COM(2022) 664 final] na základe článku 2 tohto rozhodnutia, potvrdzujú existenciu rizika, že mnohé prípady závažných podvodov poškodzujúcich finančné záujmy Únie už nebude možné sankcionovať z dôvodu uplynutia príslušnej premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti. Z tejto správy, ktorú spomenul vnútroštátny súd, totiž vyplýva, že rozsudky

Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018 a 358/2022 by mohli viesť „k ukončeniu trestného konania a k zrušeniu trestnej zodpovednosti v značnom počte vecí“ a že vzniknutá situácia spôsobuje „riziko, že tisíce obžalovaných nebudú čeliť trestnej zodpovednosti“.

- 91 Z vyššie uvedených skutočností možno vyvodiť, že právny stav, ktorý vyplýva z uplatnenia rozsudkov Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018 a 358/2022, ako aj rozsudku Înalta Curte de Casație și Justiție (Najvyšší kasačný súd) č. 67/2022, spôsobuje systematické riziko beztrestnosti trestných činov závažného podvodu poškodzujúceho finančné záujmy Únie, a to najmä vo veciach, ktorých zložitosť si vyžaduje dlhšie vyšetrovanie vedené orgánmi činnými v trestnom konaní.
- 92 Existencia takého systematického rizika beztrestnosti pritom predstavuje prípad nedodržania požiadaviek článku 325 ods. 1 ZFEÚ a článku 2 ods. 1 dohovoru o ochrane finančných záujmov, ktoré boli pripomenuté v bodoch 83 až 86 tohto rozsudku (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. decembra 2021, Euro Box Promotion a i., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, bod 203).
- 93 V tejto súvislosti musí predovšetkým vnútroštátny zákonodarca prijať opatrenia potrebné na splnenie týchto požiadaviek, a to najmä tým, že prijme potrebné ustanovenia a prípadne zmení jestvujúce ustanovenia s cieľom zabezpečiť, aby režim uplatniteľný na stíhanie a sankcionovanie trestných činov závažného podvodu poškodzujúceho finančné záujmy Únie, vrátane pravidiel upravujúcich premlčanie trestnej zodpovednosti, bol v súlade s ustanoveniami článku 325 ods. 1 ZFEÚ a článku 2 ods. 1 dohovoru o ochrane finančných záujmov. Tento režim musí byť sformulovaný tak, aby z dôvodov, ktoré sú preň charakteristické, nespôsobil systematické riziko, že skutky zakladajúce takéto trestné činy nebudú potrestané, pričom musí zaručiť ochranu základných práv obvinených osôb (pozri v tomto zmysle rozsudky z 5. decembra 2017, M. A. S. a M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, bod 41, ako aj z 21. decembra 2021, Euro Box Promotion a i., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, bod 193).
- 94 Právny stav, v ktorom bola právna úprava členského štátu, ktorá upravuje prerušenie premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti vyhlásená za neplatnú, a teda zbavená účinnosti ústavným súdom tohto členského štátu bez toho, aby vnútroštátny zákonodarca napravil tento stav počas obdobia takmer štyroch rokov, je pritom nezlučiteľný s povinnosťou zabezpečiť, aby sa v prípadoch závažných podvodov poškodzujúcich finančné záujmy Únie spáchaných v tuzemsku uložili trestnoprávne sankcie, ktoré sú účinné a odradzujúce, pripomenutou v bodoch 83 až 86 tohto rozsudku. Taký stav, ktorý sa týka ustanovenia so všeobecnou pôsobnosťou, ktoré sa uplatňovalo na každé trestné konanie a ktorého nenahradenie po jeho vyhlásení za protiústavné nemohli predvídať orgány činné v trestnom konaní ani trestné súdy, totiž zahŕňa neoddeliteľné riziko, že mnohé prípady závažných podvodov poškodzujúcich finančné záujmy Únie nebude možné sankcionovať z dôvodu uplynutia tejto lehoty, a to najmä vo veciach, ktorých zložitosť si vyžaduje dlhšie vyšetrovanie vedené orgánmi činnými v trestnom konaní.

O povinnostiach, ktoré majú vnútroštátne súdy

- 95 Z ustálenej judikatúry vyplýva, že zásada prednosti práva Únie vyžaduje, aby vnútroštátny súd, ktorý je v rámci svojej právomoci poverený uplatňovať ustanovenia práva Únie, v prípade nemožnosti vyložiť vnútroštátnu právnu úpravu v súlade s požiadavkami práva Únie zabezpečil plný účinok požiadaviek tohto práva v spore, o ktorom rozhoduje, pričom v prípade potreby z vlastnej iniciatívy neuplatní akúkoľvek vnútroštátnu právnu úpravu alebo prax, hoci aj časovo následnú, ktorá je v rozpore s ustanovením práva Únie, ktoré má priamy účinok, a to bez toho,

aby musel požiadať alebo vyčkat' na predchádzajúce zrušenie tejto vnútroštátnej právnej úpravy alebo praxe zákonodarnou cestou alebo akýmkoľvek iným ústavným postupom [rozsudky z 9. marca 1978, Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, bod 24; z 24. júna 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, body 61 a 62, ako aj z 22. februára 2022, RS (Účinok rozhodnutí Ústavného súdu), C-430/21, EU:C:2022:99, bod 53].

- 96 V prejednávanej veci sú článok 325 ods. 1 ZFEÚ a článok 2 ods. 1 dohovoru o ochrane finančných záujmov formulované jasne a presne a nie sú spojené s nijakou podmienkou, takže majú priamy účinok (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. decembra 2021, Euro Box Promotion a i., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, bod 253, ako aj citovanú judikatúru).
- 97 Vnútroštátnym súdom teda v zásade prináleží zabezpečiť plný účinok povinností vyplývajúcich z článku 325 ods. 1 ZFEÚ a článku 2 ods. 1 dohovoru o ochrane finančných záujmov, ako aj upustiť od uplatnenia vnútroštátnych ustanovení, ktoré v rámci konania týkajúceho sa závažných trestných činov podvodu poškodzujúceho finančné záujmy Únie tvoria prekážku uplatnenia účinných a odrádzajúcich sankcií na zamedzenie takýchto trestných činov (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. decembra 2021, Euro Box Promotion a i., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, bod 194, ako aj citovanú judikatúru).
- 98 Zdá sa teda, že vnútroštátne súdy sú v zásade podľa článku 325 ods. 1 ZFEÚ a článku 2 ods. 1 dohovoru o ochrane finančných záujmov povinné upustiť od uplatnenia rozsudkov Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018 a 358/2022, z ktorých vyplýva, že počas obdobia od 25. júna 2018, keď bol uverejnený tento rozsudok č. 297/2018, do 30. mája 2022, keď nadobudlo účinnosť OUG č. 71/2022, rumunské právo nestanovovalo žiadny dôvod prerušenia premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti, keďže tieto rozsudky spôsobujú premlčanie trestnej zodpovednosti vo veľkom počte prípadov závažných podvodov poškodzujúcich finančné záujmy Únie, a preto, ako bolo konštatované v bode 91 tohto rozsudku, spôsobujú systematické riziko beztrestnosti takých trestných činov.
- 99 Vnútroštátne súdy sú podľa týchto ustanovení v zásade rovnako povinné upustiť od uplatnenia rozsudku Înalta Curte de Casație și Justiție (Najvyšší kasačný súd) č. 67/2022 v rozsahu, v akom tento rozsudok umožňuje dovoľávať sa premlčania trestnej zodpovednosti na základe účinkov rozsudkov Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018 a 358/2022 ako priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*) v prípadoch závažných podvodov poškodzujúcich finančné záujmy Únie, a preto zvyšuje systematické riziko beztrestnosti takých trestných činov.
- 100 Je však ešte potrebné overiť, či povinnosť upustiť od uplatnenia takých rozsudkov v situácii, o akú ide vo veci samej, odporuje ochrane základných práv.
- 101 V tejto súvislosti je potrebné v prvom rade pripomenúť, že – ako vyplýva z dlhodobou ustálenou judikatúrou – povinnosť zabezpečiť účinné vyberanie zdrojov Únie nezavahuje vnútroštátne súdy povinnosti nevyhnutne dodržiavať základné práva garantované Chartou a všeobecné zásady práva Únie, lebo trestné konania začaté za trestné činy v oblasti DPH predstavujú vykonávanie práva Únie v zmysle článku 51 ods. 1 Charty (rozsudok zo 17. januára 2019, Dzivev a i., C-310/16, EU:C:2019:30, bod 33, a v tomto zmysle tiež rozsudok z 21. decembra 2021, Euro Box Promotion a i., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, bod 204).
- 102 V prejednávanej veci z vysvetlení, ktoré poskytol vnútroštátny súd, vyplýva, že vnútroštátna judikatúra relevantná v rámci sporu vo veci samej, ktorá je zhrnutá v bodoch 23 až 32 tohto rozsudku, je založená na dvoch rôznych zásadách, ktorými sú na jednej strane, čo sa týka

rozsudkov Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018 a 358/2022, zásada zákonnosti trestných činov a trestov, pokiaľ ide o jej požiadavky týkajúce sa predvídateľnosti a určitosti trestného zákona, a na druhej strane, čo sa týka rozsudku Înalta Curte de Casație și Justiție (Najvyšší kasačný súd) č. 67/2022, zásada retroaktívneho uplatnenia priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*), a to aj na právoplatné odsudzujúce rozhodnutia vydané po 25. júni 2018.

- 103 V právnom poriadku Únie sú zásada zákonnosti trestných činov a trestov a zásada retroaktívneho uplatnenia priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*) zakotvené v článku 49 ods. 1 Charty.
- 104 Podľa zásady zákonnosti trestných činov a trestov musia ustanovenia trestného práva najmä zaručiť prístupnosť a predvídateľnosť, pokiaľ ide tak o definovanie trestného činu, ako aj určenie trestu (pozri v tomto zmysle rozsudky z 5. decembra 2017, M. A. S. a M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, bod 55, ako aj z 11. júna 2020, Prokuratura Rejonowa w Słupsku, C-634/18, EU:C:2020:455, bod 48).
- 105 Okrem toho požiadavka určitosti rozhodného práva, ktorá je vlastná tejto zásade, znamená, že zákon jasne definuje trestné činy a tresty za ne. Táto podmienka je splnená, ak osoba podliehajúca súdnej právomoci na základe znenia príslušného ustanovenia, a v prípade nutnosti s pomocou jeho výkladu súdmi, môže rozpoznať, ktoré konania a opomenutia zakladajú jej trestnú zodpovednosť (rozsudok z 5. decembra 2017, M. A. S. a M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, bod 56, a v tomto zmysle tiež rozsudok z 11. júna 2020, Prokuratura Rejonowa w Słupsku, C-634/18, EU:C:2020:455, bod 49).
- 106 Napokon podľa článku 49 ods. 1 Charty poslednej vety zásada retroaktívneho uplatnenia priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*) vyžaduje, aby sa v prípade, ak po spáchaní trestného činu zákon ustanovuje miernejší trest, uložil tento trest.
- 107 V prvom rade uplatnenie tejto poslednej uvedenej zásady znamená postupné uplatňovanie právnych predpisov v časovom slede a spočíva na konštatovaní, že toto postupné uplatňovanie vyjadruje v rámci dotknutého právneho poriadku zmenu stanoviska, buď pokiaľ ide o trestnú kvalifikáciu skutkov, ktoré môžu predstavovať trestný čin, alebo pokiaľ ide o trest, ktorý sa má uložiť za spáchanie takého trestného činu (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. augusta 2018, Clergeau a i., C-115/17, EU:C:2018:651, bod 33, ako aj citovanú judikatúru).
- 108 Okrem toho z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že pravidlá upravujúce premlčanie v trestných veciach nepatria do pôsobnosti článku 49 ods. 1 Charty (pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. septembra 2015, Taricco a i., C-105/14, EU:C:2015:555, body 54 až 57).
- 109 Povinnosť vnútroštátnych súdov upustiť od uplatnenia rozsudkov Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018 a 358/2022, ako aj rozsudku Înalta Curte de Casație și Justiție (Najvyšší kasačný súd) č. 67/2022 teda nemôže ohroziť zásadu predvídateľnosti, určitosti a zákazu retroaktivity trestných činov a trestov ani zásadu retroaktívneho uplatnenia priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*), ako sú zaručené v článku 49 ods. 1 Charty.
- 110 V druhom rade je potrebné pripomenúť, že ak má – tak ako v prejednávanej veci – súd členského štátu preskúmať súlad vnútroštátneho ustanovenia alebo opatrenia, ktorým sa v situácii, keď postup členských štátov nie je úplne určený právom Únie, vykonáva toto právo v zmysle článku 51 ods. 1 Charty, so základnými právami, vnútroštátne orgány a súdy môžu naďalej

uplatňovať vnútroštátne štandardy ochrany základných práv, ak toto uplatnenie neohrozí úroveň ochrany stanovenú Chartou, ako ju vykladá Súdny dvor, ani prednosť, jednotnosť a účinnosť práva Únie (rozsudky z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 29; z 5. decembra 2017, M. A. S. a M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, bod 47, ako aj z 21. decembra 2021, Euro Box Promotion a i., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, bod 211).

- 111 V prejednávanej veci podľa vysvetlení, ktoré poskytol vnútroštátny súd, rozsudky Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018 a 358/2022, ako aj rozsudok Înalta Curte de Casație și Justiție (Najvyšší kasačný súd) č. 67/2022 vychádzajú z predpokladu, že v rumunskom práve sú pravidlá upravujúce prerušenie premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti súčasťou trestného práva hmotného, a preto sa na ne vzťahuje zásada zákonnosti trestných činov a trestov, ako aj zásada retroaktívneho uplatnenia priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*), ako sú zaručené v Ústave Rumunska. Tieto zásady teda treba považovať za vnútroštátne štandardy ochrany základných práv v zmysle predchádzajúceho bodu.
- 112 Z úvah uvedených v bodoch 108 a 109 tohto rozsudku vyplýva, že tieto vnútroštátne štandardy ochrany základných práv vo veciach, o aké ide vo veci samej, nemôžu ohroziť úroveň ochrany stanovenú Chartou, ako ju vykladá Súdny dvor.
- 113 V tejto súvislosti treba pripomenúť význam, ktorý má zásada zákonnosti trestných činov a trestov v rámci požiadaviek týkajúcich sa predvídateľnosti, určitosti a zákazu retroaktivity uplatniteľného trestného zákona tak v právnom poriadku Únie, ako aj vo vnútroštátnych právnych poriadkoch (rozsudok z 5. decembra 2017, M. A. S. a M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, bod 51).
- 114 Tieto požiadavky predvídateľnosti, určitosti a zákazu retroaktivity trestného zákona sú osobitným vyjadrením zásady právnej istoty. Táto základná zásada práva Únie totiž na jednej strane vyžaduje, aby boli právne pravidlá jasné a presné, a na druhej strane, aby ich uplatnenie bolo pre osoby podliehajúce súdnej právomoci predvídateľné, najmä ak môžu mať nepriaznivé dôsledky. Uvedená zásada je jedným z podstatných prvkov právneho štátu, ktorý je v článku 2 ZEÚ označený ako základná hodnota Únie a zároveň ako hodnota, ktorá je spoločná pre členské štáty (pozri v tomto zmysle rozsudky z 28. marca 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, body 161 a 162, ako aj zo 16. februára 2022, Maďarsko/Parlament a Rada, C-156/21, EU:C:2022:97, body 136 a 223).
- 115 V prejednávanej veci je potrebné poznamenať, že rumunský Ústavný súd tým, že najprv rozhodol, že rumunský zákonodarca porušil ústavnú zásadu predvídateľnosti a určitosti trestného zákona, keďže umožnil, aby sa procesnými úkonmi prerušila premlčacia lehota týkajúca sa trestnej zodpovednosti, hoci tieto úkony neboli oznámené podozrivému alebo obvinenému, uplatnil vnútroštátny štandard ochrany základných práv, ktorým sa dopĺňa ochrana pred svojvôľou v trestných veciach, akú ponúka právo Únie, na základe zásady právnej istoty. Tiež uplatnil taký vnútroštátny štandard ochrany základných práv, keď následne v podstate konštatoval, že neexistencia zásahu rumunského zákonodarcu na účely nahradenia ustanovenia Trestného zákona týkajúceho sa prerušenia tejto lehoty, ktoré bolo vyhlásené za protiústavné, spôsobila nový nejednoznačný a nepredvídateľný stav, a to v rozpore s touto ústavnou zásadou.
- 116 Práve vzhľadom na význam tejto ochrany pred svojvôľou, a to tak v právnom poriadku Únie, ako aj v právnych poriadkoch členských štátov, Súdny dvor v bodoch 58 až 62 rozsudku z 5. decembra 2017, M. A. S. a M. B. (C-42/17, EU:C:2017:936), v podstate rozhodol, že vnútroštátny štandard ochrany, ktorého cieľom bolo zakotviť požiadavky predvídateľnosti,

určitosti a zákazu retroaktivity trestného zákona, vrátane režimu premlčania týkajúceho sa trestných činov, mohol tvoriť prekážku povinnosti, ktorá za okolností, o ktoré išlo vo veci, v ktorej bol vydaný tento rozsudok, vyplývala vnútroštátnym súdom z článku 325 ods. 1 a 2 ZFEÚ, upustiť od uplatnenia vnútroštátnych ustanovení upravujúcich premlčanie v trestných veciach, a to aj napriek tomu, že uplatňovanie týchto vnútroštátnych ustanovení mohlo brániť uloženiu účinných a odstrašujúcich trestnoprávných sankcií v značnom množstve prípadov závažných podvodov poškodzujúcich finančné záujmy Únie.

- 117 V tejto súvislosti bola tiež relevantná skutočnosť, že režim premlčania uplatniteľný na trestné činy poškodzujúce finančné záujmy Únie, o ktorý išlo v uvedenej veci, nebol – tak ako v prejednávanej veci – predmetom úplnej harmonizácie, ako to bolo uvedené v bode 81 tohto rozsudku.
- 118 Vzhľadom na úvahy uvedené v bodoch 113 až 117 tohto rozsudku a v súlade s tým, ako Súdny dvor rozhodol v rozsudku z 5. decembra 2017, M. A. S. a M. B. (C-42/17, EU:C:2017:936), je preto potrebné konštatovať, že v rámci veci, o akú ide v spore vo veci samej, rumunské súdy nie sú povinné upustiť od uplatnenia vnútroštátnej judikatúry uvedenej v bode 111 tohto rozsudku podľa článku 325 ods. 1 ZFEÚ a článku 2 ods. 1 dohovoru o ochrane finančných záujmov, a to napriek existencii systematického rizika beztrestnosti trestných činov závažného podvodu poškodzujúceho finančné záujmy Únie, keďže rozsudky uvedené v bode 111 tohto rozsudku sú založené na zásade zákonnosti trestných činov a trestov, ako je chránená vo vnútroštátnom práve, pokiaľ ide o jej požiadavky týkajúce sa predvídateľnosti a určitosti trestného zákona, vrátane pravidiel premlčania týkajúcich sa trestných činov.
- 119 Z vysvetlení, ktoré poskytol vnútroštátny súd, však vyplýva, že rozsudok Înalta Curte de Casație și Justiție (Najvyšší kasačný súd) č. 67/2022 je tiež založený na zásade retroaktívneho uplatnenia priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*) vyplývajúcej z rozsudkov Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018 a 358/2022. Podľa výkladu rozsudku Înalta Curte de Casație și Justiție (Najvyšší kasačný súd) č. 67/2022, ktorý podal vnútroštátny súd, prvý uvedený súd konštatoval, že táto zásada umožňuje retroaktívne uplatnenie účinkov neexistencie dôvodov prerušenia premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti v rumunskom práve, ktorá vyplýva z týchto dvoch rozsudkov Curtea Constituțională (Ústavný súd), na procesné úkony, ku ktorým došlo pred 25. júnom 2018, keď bol uverejnený rozsudok č. 297/2018, ktorý vydal posledný uvedený súd.
- 120 Uplatnenie vnútroštátneho štandardu ochrany týkajúceho sa zásady retroaktívneho uplatnenia priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*) pritom treba odlíšiť od uplatnenia vnútroštátneho štandardu ochrany, ktorý Súdny dvor skúmal v rozsudku z 5. decembra 2017, M. A. S. a M. B. (C-42/17, EU:C:2017:936).
- 121 V tejto súvislosti z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že uplatnenie tohto prvého vnútroštátneho štandardu ochrany môže zhoršiť systematické riziko, že za trestné činy závažného podvodu poškodzujúceho finančné záujmy Únie nebude uložená akákoľvek trestnoprávna sankcia, a to v rozpore s článkom 325 ods. 1 ZFEÚ a článkom 2 ods. 1 dohovoru o ochrane finančných záujmov.
- 122 Na rozdiel od vnútroštátneho štandardu ochrany týkajúceho sa predvídateľnosti trestného zákona, ktorý podľa vnútroštátneho súdu len neutralizuje prerušujúci účinok procesných úkonov, ku ktorým došlo počas obdobia od 25. júna 2018, keď bol uverejnený rozsudok Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018, do 30. mája 2022, keď nadobudlo účinnosť OUG č. 71/2002, totiž vnútroštátny štandard ochrany týkajúci sa zásady retroaktívneho uplatnenia

priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*) umožňuje – aspoň v určitých prípadoch – neutralizovať prerušujúci účinok procesných úkonov, ku ktorým došlo aj pred 25. júnom 2018, ale po nadobudnutí účinnosti Trestného zákona 1. februára 2014, teda počas obdobia viac ako štyroch rokov.

- 123 Za takých okolností, vzhľadom na nevyhnutné vyváženie tohto vnútroštátneho štandardu ochrany s ustanoveniami článku 325 ods. 1 ZFEÚ a článku 2 ods. 1 dohovoru o ochrane finančných záujmov, treba konštatovať, že uplatnenie uvedeného štandardu vnútroštátnym súdom s cieľom spochybníť prerušenie premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti prostredníctvom procesných úkonov, ku ktorým došlo pred 25. júnom 2018, keď bol uverejnený rozsudok Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018, môže spochybníť prednosť, jednotnosť a účinnosť práva Únie v zmysle judikatúry pripomenutej v bode 110 tohto rozsudku (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. decembra 2021, Euro Box Promotion a i., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, bod 212).
- 124 Je teda potrebné konštatovať, že vnútroštátne sudy nemôžu v rámci súdnych konaní, ktorých cieľom je uložiť trestnoprávne sankcie za trestné činy závažného podvodu poškodzujúceho finančné záujmy Únie, uplatniť vnútroštátny štandard ochrany týkajúci sa zásady retroaktívneho uplatnenia priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*), aký je uvedený v bode 119 tohto rozsudku, s cieľom spochybníť prerušenie premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti prostredníctvom procesných úkonov, ku ktorým došlo pred 25. júnom 2018, keď bol uverejnený rozsudok Curtea Constituțională (Ústavný súd) č. 297/2018.
- 125 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy je potrebné odpovedať na prvú a druhú otázku tak, že článok 325 ods. 1 ZFEÚ a článok 2 ods. 1 dohovoru o ochrane finančných záujmov sa majú vykladať v tom zmysle, že sudy členského štátu nie sú povinné upustiť od uplatnenia rozsudkov ústavného súdu tohto členského štátu, ktorými sa vyhlasuje za neplatné vnútroštátne ustanovenie právneho predpisu, ktoré upravuje dôvody prerušenia premlčacej lehoty v trestných veciach, z dôvodu porušenia zásady zákonnosti trestných činov a trestov, ako je chránená vo vnútroštátnom práve, pokiaľ ide o jej požiadavky týkajúce sa predvídateľnosti a určitosti trestného zákona, aj keď tieto rozsudky majú za následok, že značný počet trestných vecí, vrátane vecí týkajúcich sa trestných činov závažného podvodu poškodzujúceho finančné záujmy Únie, sa ukončí z dôvodu premlčania trestnej zodpovednosti. Uvedené ustanovenia práva Únie sa naopak majú vykladať v tom zmysle, že sudy tohto členského štátu sú povinné upustiť od uplatnenia vnútroštátneho štandardu ochrany týkajúceho sa zásady retroaktívneho uplatnenia priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*), ktorý umožňuje spochybníť – a to aj v rámci opravných prostriedkov podaných proti právoplatným rozsudkom – prerušenie premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti v takých veciach prostredníctvom procesných úkonov, ku ktorým došlo pred takým určením neplatnosti.

O tretej otázke

- 126 Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má zásada prednosti práva Únie vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave alebo praxi, podľa ktorej sú vnútroštátne všeobecné sudy členského štátu viazané rozhodnutiami ústavného súdu, ako aj rozhodnutiami najvyššieho súdu tohto členského štátu a nemôžu z tohto dôvodu, pod hrozbou vyvedenia disciplinárnej zodpovednosti dotknutých sudcov, *ex officio* upustiť od uplatnenia judikatúry vyplývajúcej z týchto rozhodnutí, aj keď sa vzhľadom na rozsudok Súdneho dvora domnievajú, že táto judikatúra je v rozpore s právom Únie.

- 127 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že hoci organizácia súdnictva v členských štátoch patrí do právomoci týchto štátov, stále platí, že pri výkone tejto právomoci sú členské štáty povinné dodržiavať povinnosti, ktoré im vyplývajú z práva Únie. To isté platí v oblasti disciplinárnej zodpovednosti sudcov vyplývajúcej z nedodržania rozhodnutí ústavného súdu, ako aj najvyššieho súdu dotknutého členského štátu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. decembra 2021, Euro Box Promotion a i., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, bod 133, ako aj citovanú judikatúru).
- 128 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora zásada prednosti práva Únie zakotvuje prednostné postavenie práva Únie pred právom členských štátov. Táto zásada preto ukladá všetkým orgánom členských štátov povinnosť zaručiť plný účinok jednotlivých noriem Únie, pričom právo členských štátov nemôže mať vplyv na účinok priznaný týmto rôznym normám na území uvedených štátov (rozsudok z 18. mája 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ a i., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 a C-397/19, EU:C:2021:393, bod 244, ako aj citovaná judikatúra).
- 129 Ako bolo pripomenuté v bode 95 tohto rozsudku, zásada prednosti vyžaduje, aby vnútroštátny súd zabezpečil plný účinok požiadaviek práva Únie v spore, o ktorom rozhoduje, pričom v prípade potreby z vlastnej iniciatívy neuplatní akúkoľvek vnútroštátnu právnu úpravu alebo prax, hoci aj časovo následnú, ktorá je v rozpore s ustanovením práva Únie, ktoré má priamy účinok, akým je článok 325 ods. 1 ZFEÚ, a to bez toho, aby musel požiadať alebo vyčkať na predchádzajúce zrušenie tejto vnútroštátnej právnej úpravy alebo praxe zákonodarnou cestou alebo akýmkoľvek iným ústavným postupom.
- 130 V prejednávanej veci vnútroštátny súd poukazuje na to, že v prípade, ak by z odpovede na prvú a druhú otázku vyplynula existencia rozporu s právom Únie a ak by sa preukázalo, že výklad v súlade s právom Únie nie je možný vzhľadom na dôvody uvedené v konaní na vnútroštátnom súde, by mohol byť nútený upustiť od uplatnenia riešení použitých vo vnútroštátnej judikatúre uvedenej v bode 111 tohto rozsudku.
- 131 Vnútroštátny súd pritom zdôrazňuje, že nový disciplinárny režim, ktorý je upravený v článkoch 271 a 272 zákona č. 303/2022 o postavení sudcov a prokurátorov, umožňuje sankcionovať sudcov, ktorí na základe zlého úmyslu alebo hrubej nedbanlivosti nedodrжали rozsudky Curtea Constituțională (Ústavný súd) alebo rozsudky Înalta Curte de Casație și Justiție (Najvyšší kasačný súd), ktorými sa rozhodlo o opravných prostriedkoch v záujme zákona.
- 132 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že rozhodnutie vydané Súdny dvorom v prejudiciálnom konaní je záväzná pre vnútroštátny súd, pokiaľ ide o výklad predmetných ustanovení práva Únie na účely vyriešenia sporu vo veci samej [pozri v tomto zmysle rozsudky z 3. februára 1977, Benedetti, 52/76, EU:C:1977:16, bod 26, a z 22. februára 2022, RS (Účinok rozhodnutí Ústavného súdu), C-430/21, EU:C:2022:99, bod 74].
- 133 Vnútroštátny súd, ktorý využil možnosť podľa článku 267 druhého odseku ZFEÚ, musí preto v prípade potreby odmietnuť posúdenie vnútroštátneho súdu vyššieho stupňa, ak sa vzhľadom na výklad, ktorý podal Súdny dvor, domnieva, že toto posúdenie nie je v súlade s právom Únie, a v prípade potreby neuplatní vnútroštátny predpis, ktorý mu ukladá povinnosť rešpektovať rozhodnutia tohto súdu vyššieho stupňa [rozsudok z 22. februára 2022, RS (Účinok rozhodnutí Ústavného súdu), C-430/21, EU:C:2022:99, bod 75].

- 134 Vnútroštátnemu súdu, ktorý využil možnosť alebo splnil svoju povinnosť obrátiť sa na Súdny dvor s návrhom na začatie prejudiciálneho konania v zmysle článku 267 ZFEÚ, nemožno brániť, aby mohol okamžite uplatniť právo Únie v súlade s rozhodnutím alebo judikatúrou Súdneho dvora, inak by bol potrebný účinok tohto článku oslabený. Je potrebné doplniť, že možnosť urobiť presne v čase tohto uplatnenia všetko potrebné s cieľom neuplatniť vnútroštátnu právnu úpravu alebo prax, ktoré by prípadne mohli byť prekážkou plnej účinnosti právnych noriem Únie, je neoddeliteľnou súčasťou úloh sudcu Únie, ktoré prináležia vnútroštátnemu sudcovi poverenému uplatňovaním právnych noriem Únie v rámci jeho právomocí (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. decembra 2021, Euro Box Promotion a i., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, bod 257).
- 135 Vnútroštátna právna úprava alebo prax, podľa ktorej rozhodnutia ústavného súdu, ako aj najvyššieho súdu dotknutého členského štátu zaväzujú všeobecné súdy, aj keď uvedené súdy zastávajú s ohľadom na rozsudok, ktorý v prejudiciálnom konaní vyhlásil Súdny dvor, názor, že judikatúra vyplývajúca z týchto rozhodnutí je v rozpore s právom Únie, pritom môže týmto súdom brániť v zabezpečení plného účinku požiadaviek tohto práva, pričom tento zabraňujúci účinok môže ešte viac posilniť skutočnosť, že prípadné nerešpektovanie tejto judikatúry možno podľa vnútroštátneho práva kvalifikovať ako disciplinárne previnenie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. decembra 2021, Euro Box Promotion a i., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, bod 259).
- 136 Pokiaľ ide presnejšie o disciplinárnu zodpovednosť, ktorej môžu sudcovia čeliť podľa právnej úpravy členského štátu v prípade nerešpektovania rozhodnutí ústavného súdu, ako aj najvyššieho súdu tohto členského štátu, skutočnosť, že vnútroštátny súd vykoná úlohy, ktoré mu zverujú Zmluvy, tým, že v súlade so zásadou prednosti práva Únie zabezpečí účinnosť ustanovenia práva Únie, akým je článok 325 ods. 1 ZFEÚ alebo článok 2 ods. 1 dohovoru o ochrane finančných záujmov, a ich výkladu, ktorý podal Súdny dvor, prirodzene nemožno považovať za disciplinárne previnenie vo vzťahu k sudcom, ktorí sú súčasťou rozhodovacieho zloženia tohto súdu, bez toho, aby tým došlo *ipso facto* k porušeniu tohto ustanovenia a tejto zásady [pozri v tomto zmysle rozsudky z 21. decembra 2021, Euro Box Promotion a i., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, bod 260, ako aj z 13. júla 2023, YP a i. (Zbavenie imunity a pozastavenie výkonu funkcie sudcu), C-615/20 a C-671/20, EU:C:2023:562, bod 85 a citovaná judikatúra].
- 137 Z vyššie uvedeného vyplýva, že zásada prednosti práva Únie sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave alebo praxi, podľa ktorej sú vnútroštátne všeobecné súdy členského štátu viazané rozhodnutiami ústavného súdu, ako aj rozhodnutiami najvyššieho súdu tohto členského štátu a nemôžu z tohto dôvodu, pod hrozbou vyvedenia disciplinárnej zodpovednosti dotknutých sudcov, *ex officio* upustiť od uplatnenia judikatúry vyplývajúcej z týchto rozhodnutí, aj keď sa vzhľadom na rozsudok Súdneho dvora domnievajú, že táto judikatúra je v rozpore s ustanoveniami práva Únie, ktoré majú priamy účinok.

O trovách

- 138 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

1. Článok 325 ods. 1 ZFEÚ a článok 2 ods. 1 Dohovoru vypracovaného na základe článku K.3 Zmluvy o Európskej únii o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev, ktorý bol podpísaný v Bruseli 26. júla 1995 a tvorí prílohu aktu Rady z 26. júla 1995,

sa majú vykladať v tom zmysle, že

súdy členského štátu nie sú povinné upustiť od uplatnenia rozsudkov ústavného súdu tohto členského štátu, ktorými sa vyhlasuje za neplatné vnútroštátne ustanovenie právneho predpisu, ktoré upravuje dôvody prerušenia premlčacej lehoty v trestných veciach, z dôvodu porušenia zásady zákonnosti trestných činov a trestov, ako je chránená vo vnútroštátnom práve, pokiaľ ide o jej požiadavky týkajúce sa predvídateľnosti a určitosti trestného zákona, aj keď tieto rozsudky majú za následok, že značný počet trestných vecí, vrátane vecí týkajúcich sa trestných činov závažného podvodu poškozujúceho finančné záujmy Európskej únie, sa ukončí z dôvodu premlčania trestnej zodpovednosti.

Uvedené ustanovenia práva Únie sa naopak majú vykladať v tom zmysle, že

súdy tohto členského štátu sú povinné upustiť od uplatnenia vnútroštátneho štandardu ochrany týkajúceho sa zásady retroaktívneho uplatnenia priaznivejšieho ustanovenia trestného zákona (*lex mitior*), ktorý umožňuje spochybníť – a to aj v rámci opravných prostriedkov podaných proti právoplatným rozsudkom – prerušenie premlčacej lehoty týkajúcej sa trestnej zodpovednosti v takých veciach prostredníctvom procesných úkonov, ku ktorým došlo pred takým určením neplatnosti.

2. Zásada prednosti práva Únie

sa má vykladať v tom zmysle, že

bráni vnútroštátnej právnej úprave alebo praxi, podľa ktorej sú vnútroštátne všeobecné súdy členského štátu viazané rozhodnutiami ústavného súdu, ako aj rozhodnutiami najvyššieho súdu tohto členského štátu a nemôžu z tohto dôvodu, pod hrozbou vyvodenia disciplinárnej zodpovednosti dotknutých sudcov, *ex offio* upustiť od uplatnenia judikatúry vyplývajúcej z týchto rozhodnutí, aj keď sa vzhľadom na rozsudok Súdneho dvora domnievajú, že táto judikatúra je v rozpore s ustanoveniami práva Únie, ktoré majú priamy účinok.

Podpisy